

OBMOWA (70) *sb f*

Teksty nie oznaczają ó; pierwsze o prawdopodobnie jasne (tak w ob-); a jasne.

sg N obmowa (7). ◇ G obmowy (11). ◇ D obmowie (1). ◇ A obmowę (20). ◇ I obmową (5). ◇ L obmowie (2). ◇ pl N obmowy (5). ◇ G obm(o)w (6). ◇ A obmowy (10). ◇ I obmowami (3).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI i XVIII w.

1. Mówienie źle o kimś, oszczerstwo, potwarz; detractio Vulg; oblocutio, obtrectatio, sugillatio Cn (28) : ARTáxerxes Perłki Krol gdy mu powiedzeli/ Iż o nim dwa niedobrze wżędy mówić mieli. Połłał im wnet przywiley (*marg*) Obmowy. (-) *RejZwierz* 12; Obmową tak fię brzydził/ iż skoro kto mówić o kim zle chciał: wnet go z fukał/ y iáko kámieniem vřtá iego zátkał. *SkarŻyw* 572, 100, 107, 292; [*grzechy*] Przeciwko Ořmemu [*przykazaniu*] [...] Obmowy/ ábo ich łłuchánie z pochwaleniem. Połádzánia łkwapliwe. *LatHar* 118.

obmowa czyja (2): RejPos 172v; Ale od tey Przedmowy X.K. z łtrony obmowy iego przyłtápiemy iuż ku rzeczy ktorá tego dowieřć chce/ iż nie Pápież ieř Antychriřtem/ ále iáko táme mowi/ Herefiárchowie etc. *CzechEp* 326.

W połáczeniu szeregowym (10): GlabGad N6v; vprzeymořć towarzyská miłuiąc/ nienawiřć/ zazdrořć/ obmowy/ połádzánia/ dáleko od siebie oddalał. *SkarŻyw* 298; Cierpliwy ná obmowy y cřci vwłóczenia y łzemraniá [!]. *SkarŻyw* 483 *marg*, 4, 98, 141, 483; Abowiem fię boię [...] áby fnać łpory/ zazdrořci/ gniewy/ zwády/ obmowy/ łzemraniá/ nádymánie/ rořtyrki [*contentiones, aemulationes, animositates, dissensiones, detractioes, susurratioes, inflationes, seditiones*] nie były miedzy wámi *WujNT* 2.*Cor* 12/20; *SkarKaz* 638b; Piotr ř. vpomina/ (ábyřmy łkłádáli wřzeláká złořć/ y zdrádeř/ y obłudnořć/ y zazdrořci/ y obmowy:) á my tego pełni. *SkarKazSej* 675a.

Zwroty: »obmowę cierpieć« (2): Boże day nam taką łkromnořć/ gdy obmowj podobno łłufźnie cierpiem. bo potwarzj á kto dziř zmiłczy? *SkarŻyw* 243, 483.

»obmowę czynić« (1): towarzyszy iego/ widzác iřz nań Pan łáfkaw/ wielkie mu krziwdy/ obmowy/ vřágánie czynili/ y policzki cęłte dawali. *SkarŻyw* 98.

Wyrażenia: »fałszywa obmowa« (1): Ty słowá [*psalmu*] łá przeciwko onym potwarcom ktorzy byli ná dworze Saulowym/ á ktorzy poduřczáli y ine z ludu przeciw Dawidowi fałzywemi obmowámi. *BibRadz* I 298d *marg*.

»obmowa ludzka« (1): Wdowá rychłó po pogrzebie/ [...] zá mąż idź wolá miáłá/ Iedno iże się fromáłá. [...] Kmotrá iey gdy to baczyłá/ [...] Nie kazáłá się iey trořkác/ A obmowy ludzkiej niedbác. *BierEz* R4v.

Szeregi: »obmowa i pořádzanie« (1): Ian S. Pátryárchá [...] złe^{go} mniemánie do łercá [*nie*] przypuřcił. Y wiele innjch z Alexándryiey [...] okołó obmowy y połádzánie więłtźá przestrogę y pilnořć mieli. *SkarŻyw* 108. [*Ponadto w połáczeniu szeregowym 1 r.*]

»(nie) pořmiech (a. nařmiewisko) abo (ani) obmowa« [szyk 1:1] (2): [O spowiedzi] Nie dla pořmiechu áni dla obmowy/ ále dla lekárřtwá y rozgrzełzenia pewnego. *KarnNap* C4v; *LatHar* 115.

»obmowa i potwarz« (1): [řw. Paweł] Wylicza obmowy y potwarzy niektorych. *BibRadz Rom* 3 *arg*.

»powieřci a obmowy« (1): Iuż nie tylko ábyř pořádcć miáł/ ále owřzem zákrywác á pořłáhcć będziefz káždy łtan bliźniego łwego/ by fię teź dobrze y w cřym vniółł powieřciámi á obmowámi

fwemi/ iuż nie thylko ábyś fie miał mścić iákiem okrucieńftwem/ zá iáki vpadek iego/ ále owfzem odpuścisz mu wżytko/ iefliże fie vpokorzy przed tobą. *RejPos* 172v.

»obmowa a (i) szemranie« (2): [*Nikodem*] nie śmiał iáwnie á befpiecznie okazać fie w tym [*tnz. okazać zainteresowanie dla nauki Jezusa*]/ dla wrzędow swoich/ á dla obmow á fzemrania ludzkiego. *RejPos* 152; *SkarKazSej* 693a. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*]

»uszczypka i obmowa« (1): Od włafnego brátá Aaroná/ y sioftry rodzoney Máryey/ wfczypki y obmowy/ o iákąś żonę Murzynkę/ ćierpiał *SkarŻyw* 483.

2. Obrona, usprawiedliwienie; *excusatio* *Modrz*; *apologia* *Calep*; *defensio*, *ratio* *Vulg* (31) : *GroicPorz* mm; *BibRadz* *Gen* 19 arg; A tak mam zá tho iż człowiek bączny wżytko to moje położenie/ y obmowę w dobre obroći/ áni tego gánić będzie/ iżem ią y thu/ y owdzie cożkolwiek fwego przyłożył *GórnDworz* B6; *RejZwierc* 36v; *Apologia* — *Obmowa*, obroną rzeczy, znowu odpowiedz. *Calep* 82a; *WujNT* 2.*Cor* 7/11.

obmowa do kogo (2): MEżowie brácia y oycowie/ fluchayćie tey którą teraz do was czynię obmowy [*audite quam ad vos nunc reddo rationem*]. *WujNT* *Act* 22/1. Cf *obmowa czyja do kogo*.

obmowa około czego (1): Przodkyem Krol ye⁸⁰ M. ma za dobrze panv Woyewodzie ysz wfdziecznye przyął od Krola ye⁸⁰ M. obmowe około danya abo poziczanya pvenyedzi *LibLeg* 10/120v.

obmowa czyja [*w tym: pron poss* (6), *ai poss* (1), *G sb* (1)] (8): *RejKup* aa2, aa2v; *HistLan* A4; Wdzyęcnyfz to mąż co fye nád drugim zmiłue/ [...] Ten gdy przydzye przed łąd z obmową fwą wflędzye/ Iuż ná wyeki wycężne poruffon nye będzie. *LubPs* Z5; A gdy cie fwiáth niewinnie nágrawác będzie/ małz obmowę Pána fwoiego: Iż iefliże ia zle co mowię/ day o thym/ [...] fwiádectwo fwoie: á ieflimći nic nie winien/ á czemu mię bijesz ábo przefláduiefz. *RejPos* 336, 328v; *ModrzBaz* 21. Cf *obmowa czyja do kogo*.

obmowa czyja do kogo (1): MEżowie brácia y oycowie/ fluchayćie tey którą teraz do was czynię obmowy (*marg*) fluchayćie moiey do was teraz obmowy (–). *WujNT* *Act* 22/1.

W przeciwstawieniu: »abo przyznanie, abo obmowa« (1): iefli kogo do ćiebie táiemnie ofkárzono/ pátrzayże tego/ żebyś ofkárzonego/ [...] nápomionął/ á iego ábo przyznánie/ ábo obmowę [*vel confessionem vel excusationem*] wsfyłał *ModrzBaz* 21.

Zwroty: »obmową bronić« (1): zá czáfu Ciceronowego zá hániebną rzecz miano tániec/ który gdy Murenie miałto przymowki záđano/ niezdáło fię Ciceronowi/ áby go obmową iáką bronił [*non eam excusatione defendendam putavit Cicero*]/ ále zgoła tego przáł *ModrzBaz* 55.

»obmowę (u)czynić; obmowa uczyniona« [*w tym: przed kim* (2), *komu* (1), *przeciw czemu* (1) = *rationem reddere* *Vulg* [*szyk zmienny*] (12; 1): *OBmovi* Scheraffedina przeciw zeznanyv Rayeczkiego przed pani vczynione *LibMal* 1548/144; Na to gdzie myeny ze po fchpyegierftwye a nye po kupieczthwye yezdza thakowa obmową cziny. ze Mathis Rayeczki wthem ye falfchiwye pomowya. *LibMal* 1548/144v; A tak iż się nam IchM usprawiedliwić nie chcą ani obmowy żadnej słusznej uczynić, tedy nie rozumiemy, którą zwierzchnością to im czynić przystoi. *Diar* 45; *DiarDop* 100; A przetoż Alexánder gdy ręką milczenie vczynił/ chćiał vczynić obmowę przed ludem [*Alexander concutiens manum volebat rationari populo*]. *BibRadz* *Act* 19/33; *BielKron* 252; *RejZwierc* 96v; *CzechRozm* 77; *NiemObr* 41; *WujNT* *Act* 19/33, 22/1, 26/1, 24.

Wyrażenia: »obmowa o sobie« = *obrona siebie* (1): Piotr będąc obwiniony/ od wżytkiego zboru Ierolimfkiego/ z pokorą o sobie obmowę czynił *NiemObr* 41.

»obmowa pokorna« (1): [*X.K. w kazaniu czarty ze smyczy spuszcza*] chociażci to czyni *cum quadam culpa deprecatione*, z nie iąką obmową pokorną: ále tym te⁸⁰ przed Bogiem nie zmáze. *CzechEp* 105.

»obmowa prawna« (1): [*Jan Zborowski*] Prziwileiem Alexandra Krola/ bronic chciał [spotwarzonych braciei ale [*król*] surdis auribus tego sluchal/ y nieprzijał obroni iego/ [...] zagniewani zadnich obmow prawnych sluchac niechcial/ tilko woli fwei y vmiflowi dofic vtzinic. *PaprUp* I.

3. Przemowa, mowa (5) :

obmowa do kogo (1): Obmowá do Rufakow y Podolan. *PaprPan* Cc3v.

obmowa czyja (2): 39. Obmowá tego co ty kłięgi pifał. *BibRadz* 2.*Mach* 15 arg; *BudNT* c4v.

Zwrot: »uczynić obmowę« (2): [*sluga*] wnet przedárowána/ vczyniwfzy naprzod obmowę/ poda liftek/ poda vpominek od miłego/ y dołóży litownemi słowy/ iáko nieborak náder bárzo miłuię *GórnDworz* Bb4; *CzechEp* 412.

Wyrażenie: »obmowa okrągła« (1): Lecż iednák vczyniwfzy Dionifius tę obmowę okrągłą, przedsię ták dáley rzecż fwą wypráwuie *CzechEp* 412.

4. Omówienie (2) :

obmowa do kogo o czym (1): Do tegoż Czytelniká o przypiskoch y omyłkach/ obmowá. *BudBib* c4.

Zwrot: »obmowę [czego] uczynić« (1): Przetoz spisek odłóżenia egzekucyi skorygowawszy, który na końcu wypisan, obmowę wszyćkie(go) tego ku nim uczynili *Diar* 32.

5. Umowa, ustalenie (2) :

obmowa dla czego [= *dotycząca czego*] (1): przitim też bila obmowa dla pyączy tyłfyeczi owyecż Turczina Smaylowych. *LibLeg* 11/108.

Zwrot: »obmowę uczynić« (1): zeby o przyięciu Nizowcow na służbę KIM y daniu pieniędzy im y sukna. Basza albo Cesarz wiedział. Dopiero za tym obmowę vczynic tym ze sposobem *ActReg* 122.

6. *Może: Projekt, propozycja* (2) : A tak my na tej obmowie przestać nie możemy prze to, ale prosimy, aby nas KIM opatrować raczył z skarbu koronnego *DiarDop* 114.

Zwrot: »czynić obmowę [do czego]« (1): na tej obmowie, którą KIM czynić raczy do poborowych pieniędzy nam ukazując. przestać nie możemy. *DiarDop* 113.

Synonimy: 1. *osoczenie, posądzenie, posromocenie, potwarstwo, potwarz, sromocenie, urąganie, uwłóctwo, uwłóczenie, zelżenie, zesromocenie*; 2. *apologija, obrona, odpowiedź*; 4., 5. *namowa*.

Cf **OBMOWIENIE, OBMOWISKO, OMOWA**